

Una nova mirada a les polítiques de regeneració urbana a Catalunya des de la convivència i la seguretat¹

CRISTINA SOBRINO GARCÉS*
cristina.sobrino@institutmetropoli.cat

MARTA MURRIÀ SANGENÍS
marta.murria@institutmetropoli.cat

RICARD GOMÀ CARMONA
ricard.goma@uab.cat

Institut Metròpoli

* Agraïm especialment l'ajuda de Fernando Antón-Alonso (àrea de cohesió social i urbana de l'Institut Metròpoli) i Joan Checa Rius (àrea mobilitat de l'Institut Metròpoli).

Resum

Aquest article analitza les polítiques de regeneració urbana a Catalunya amb un enfocament en la seguretat i la convivència. A partir d'una revisió documental i de l'anàlisi de les accions implementades en diferents programes, com la Llei de Barris i el Pla de Barris de Barcelona, s'explora fins a quin punt aquestes dimensions han estat considerades en les estratègies de millora urbana. Els resultats mostren que, mentre que en altres contextos europeus la seguretat i la convivència s'integren explícitament entre els objectius dels programes de regeneració urbana, a Catalunya s'han incorporat de manera tangencial. A través d'una nova mirada, es proposa incloure ambdues dimensions en el marc legislatiu

públic així com un criteri per al desenvolupament de les accions en el marc d'aquests programes per assegurar una intervenció urbana més ajustada a les necessitats dels barris.

Paraules clau: polítiques de regeneració urbana, Catalunya, programes de barris, seguretat i convivència.

1. Aquest article forma part dels projectes I+D+i "Transformación de la seguridad urbana y la convivencia en las ciudades medias (TransSMedias) (PID2023-146059NA-100)", financiado por MICIU/AEI/10.13039/501100011033 y por FEDER, UE y "Eficacia normativa y gobierno de la convivencia en las ciudades medias (ConviMedias)", financiado por el Programa de Consolidación y Estructuración de Unidades de Investigación Competitivas de la Xunta de Galicia (Año 2024). Per ampliar informació es pot consultar la web <http://www.convi-cities.com>.

1. Introducció

Els ens locals són els sentinelles que s'ocupen del dia a dia de les persones. Els municipis són organismes vius, en constant creixement i canvi, que requereixen una atenció curosa i una acció decidida. Les seves necessitats evolucionen i cada repte és un camí per traçar. Imaginar i construir el futur és dibuixar un horitzó inexistent, però cap al qual cal fer camí amb determinació. Per avançar és necessària una revisió constant del que s'ha fet i alhora exercitar noves mirades, ajustar el focus, estrenar noves ulleres i afinar la perspectiva. Només amb una mirada flexible i oberta es poden detectar les llavors de canvi i d'oportunitat. Abraçar aquest nou horitzó requereix adaptar-se, transformar-se i veure el territori amb nous ulls.

Tenint en compte aquest horitzó desconegut, però encoratjador, la idea d'aquest article sorgeix arran del seminari *Quin és l'impacte de les polítiques de millora de barris i com mesurar-lo?*, que van organitzar els companys de l'àrea de recerca de cohesió social i urbana el 19 de juliol de 2022 de l'Institut Metròpoli. El seminari tenia la finalitat d'aprofundir sobre els mecanismes i instruments per a la millora dels barris desafavorits on es concentra la vulnerabilitat urbana i els desavantatges socials i econòmics, i on sovint els residents enfronten dificultats complexes que difícilment es poden desprendre de les dinàmiques de la persistència a les que s'hi troben abocats (Antón-Alonso i Porcel, 2018). Va ser un punt de trobada multidisciplinari insòlit en què, entre assistents i ponents, es va iniciar un espai de transferència entre la recerca i l'acció orientada als barris.

En efecte, tal com assenyalen Parés i Martí-Costa, residir en un barri desafavorit "implica viure en un entorn amb mancances físiques i ambientals, i també comporta una manca d'oportunitats educatives, dificultats per accedir al mercat laboral, una convivència marcada per xarxes socials frà-

gils o conflictives, una oferta limitada de serveis i equipaments públics de qualitat, així com el risc de patir estigmatització pel simple fet de viure en una zona determinada" (2009: 12). Així, l'efecte barri (Nel-lo, 2020; Sampson, 2012) condiciona les oportunitats de les persones al llarg de la vida i alhora implica un estigma territorial (Wacquant, 2007; Harvey, 2007).

Aquestes desigualtats i dinàmiques sociourbanes són una realitat persistent a Europa. Amb la idea de pal·liar-ne els efectes, l'any 1994, sorgeixen els programes de regeneració urbana mitjançant la iniciativa europea URBAN², la qual s'orientava a combatre els processos de declivi sociourbans transversals en tots els estats membres. A grans trets, aquesta iniciativa europea es caracteritzava per adoptar un enfocament holístic en què per a la renovació urbana dels barris, es desenvolupaven intervencions de caràcter social, ambiental i econòmic, mitjançant estratègies integrals participatives³. De manera innovadora, dotava la població d'un rol actiu i corresponsable, i alhora s'afavorien nous models de governança i de partenariats (Parés i Martí-Costa, 2009).

Així, les polítiques de regeneració urbana, especialment en els barris i territoris més vulnerables, són una realitat a Europa. Per exemple, a França i a Anglaterra dos dels seus màxims exponents són *La Politique de la Ville* i el *New Deal for Communities*, respectivament. A l'Estat espanyol, Catalunya destaca per les seves polítiques de regeneració urbana, amb la Generalitat al capdavant del seu desenvolupament (Nel-lo et al., 2020; Nel-lo, 2011; Parés i Martí-Costa, 2009 i 2014). En efecte, mitjançant la derogada Llei 2/2004, de millora de barris, àrees urbanes i viles que requereixen una atenció especial, coneguda com la *Llei de Barris* (vigent fins al 2010) es van dur a terme un seguit d'intervencions de diversa naturalesa en més de 100 àrees degradades. La Llei 2/2004 ha donat lloc, posteriorment,

2. Per ampliar informació sobre les iniciatives europees, es poden consultar els treballs realitzats per Sonia de Gregorio (2010) i (2013).

3. Val a dir, però que, curiosament, entre els anys 40 i 70, es van desenvolupar en el context americà i també a Anglaterra, en el període de les *boom towns*, intervencions orientades a enfortir la capacitat organitzativa dels barris i en què la participació activa dels residents ja formava part d'aquestes actuacions. Ens referim per exemple al Projecte de les Àrees de Chicago (CAP) (Medina, 2011; Kobrin, 1959). Per ampliar informació, es pot consultar la web del projecte: <https://www.chicagoareaproject.org/>

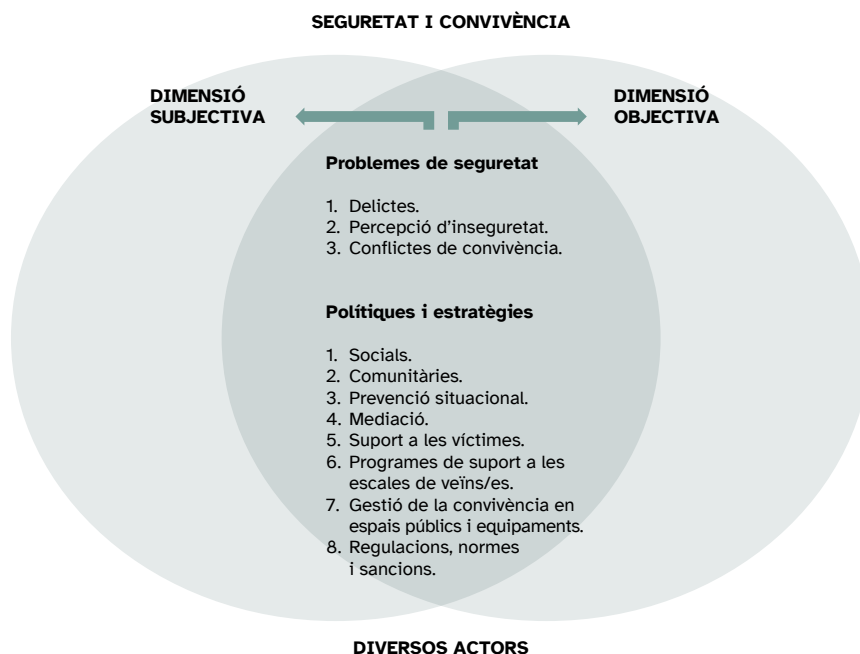
a l'actual Llei 11/2022, del 29 de desembre, de millorament urbà, ambiental i social dels barris i viles, al mateix temps que ha inspirat a altres programes de divers abast territorial a Catalunya. Ens referim, per exemple, al Pla de Barris de l'Ajuntament de Barcelona (PdB)⁴; el Programa integral de barris per a la millora de rendes de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (PIBMR)⁵; el programa Barris i comunitats: motors de transformació social de la Diputació de Barcelona⁶ i el programa Barris amb futur de la Generalitat de Catalunya (BaF)⁷.

Malgrat els beneficis indubtables dels programes implementats, aquests no sempre han aconseguit reduir l'exclusió ni la vulnerabilitat, ni han resolt altres problemàtiques, entre d'altres, aquelles relacionades amb la convivència i la seguretat que sovint són difícils d'entomar i d'erradicar per diversos motius. Certament, definir què són

els problemes de seguretat i convivència d'un barri no és tasca senzilla.

De fet, la consideració d'una situació com a un problema de seguretat depèn de qui ho defineix i de com és interpretat. Així, la definició i la interpretació són factors clau per delimitar l'àmbit de les polítiques de seguretat, ja que aquestes abasten un ventall de situacions que solen anar més enllà dels àmbits tradicionals del sistema policial, penal i del dret administratiu sancionador (Fernández Bessa, 2019; Di Masso, 2018; Maroto, 2013; Murrià et al., 2022; Pemán Gavín, 2007; Sobrino et al., 2024; Torrente, 2020). Al mateix temps, aquestes situacions poden generar preocupació entre la població i les autoritats locals, que sovint les incorporen a l'agenda política i les defineixen com a problemes de seguretat o, en alguns casos, de convivència (Murrià et al., 2022).

Figura 1. Cartografia dels conceptes relacionats amb la seguretat i la convivència

Font: elaboració pròpia

4. Per a més informació, es pot consultar: <https://www.barcelona.cat/pladebarris/ca>

5. Per a més informació, es pot consultar: <https://www.amb.cat/web/amb/actualitat/noticies/detall/-/noticia/programa-integral-de-barris/18362376/11696>

6. Per a més informació, es pot consultar: <https://www.diba.cat/ca/web/sostenibilitat-social/barris-i-comunitats-motors-de-transformacio-social>

7. Per ampliar informació, es pot consultar: https://dretssocials.gencat.cat/ca/el_departament/plans_dactuacio/barris-amb-futur/

Mitjançant el diagrama de Venn de la figura 1, a partir d'una foto panoràmica, proposem una cartografia dels conceptes sobre la seguretat i la convivència. Així, en l'àmbit local, la seguretat no es pot copsar com un aspecte derivat únicament del volum de delinqüència (dimensió objectiva), sinó que també inclou la percepció d'inseguretat i com els conflictes de convivència la modulen (dimensió subjectiva). Això implica que la seguretat no depèn únicament de dades delictives registrades pels diferents operadors, sinó també de com la ciutadania viu i interpreta la seva realitat. La concepció de les polítiques de seguretat ha de ser multidimensional i coproduïda. El diagrama suggereix que calen estratègies que vagin més enllà de la resposta policial o penal, incloent-hi mesures socials, comunitàries, de prevenció i regulació. Això vol dir que una bona gestió de la seguretat ha de tenir en compte tant les normes com la mediació, el suport a les víctimes, la gestió de la convivència en espais públics, etc. Considerar la intersecció entre les dues dimensions és clau, ja que els problemes de seguretat sovint conflueixen entre el que és objectiu i el que és subjectiu. Per exemple, una zona pot tenir baixos índexs de criminalitat (objectiu), però si la població percep inseguretat (subjectiu), el pro-

blema persisteix. Diversos actors intervenen en la seguretat i la convivència. Així, la seguretat no és només responsabilitat de la policia, sinó que s'hi troben altres agents de caràcter social dels governs locals i les comunitats veïnals. En suma, el diagrama exposa la cartografia dels conceptes amb la idea de fons que aquests, s'han d'entomar a partir d'un enfocament integral i transversal de la seguretat i la convivència, en què es combinen la dimensió objectiva i subjectiva, així com les diverses estratègies d'intervenció.

Sigui com sigui, aquest diagrama ens serveix per sintetitzar com els barris vulnerables haurien d'entomar la seguretat i la convivència a la seva escala. És a dir, als barris, a part dels problemes d'exclusió social, pobresa, manca d'oportunitats i dèficits urbanístics i d'espai públic, també hi ha problemes que minven la seguretat comunitària i la convivència. I alhora, sovint són territoris que carreguen el pes de l'estigma perquè es consideren perillosos, problemàtics, marginals, conflictius, etc. És precisament en aquest àmbit de la convivència i la seguretat urbana on ens aturarem, amb el benentès i la certesa que hem de continuar repensant un horitzó que, tot i ser incert, és imprescindible, perquè aspirem a fer-lo millor.

2. Objectius

L'objectiu general d'aquest article és examinar les polítiques de regeneració urbana a Catalunya sota la mirada de la convivència i la seguretat. Es tracta d'una recerca exploratòria que té com a finalitat identificar oportunitats de millora en l'àmbit de les polítiques de regeneració urbana sota una nova mirada, això és, integrant la seguretat

i la convivència. Els objectius específics són, en primer lloc, revisar i descriure des d'aquesta perspectiva la legislació que abriga els plans de regeneració urbana de Catalunya i, en segon lloc, analitzar sistemàticament les accions implementades en el decurs d'aquests programes.

3. Mètode

El mètode emprat per realitzar aquesta revisió exploratòria ha estat l'anàlisi documental, amb la idea d'extreure i organitzar la informació de les polítiques de regeneració urbana a Catalunya. Aquesta metodologia facilita la identificació de patrons, la comparació de dades i informacions, la seva contextualització i, alhora, permet l'extracció de conclusions (Quivy i Campenhout, 1997). L'objectiu és oferir una mirada renovadora als programes de regeneració urbana a Catalunya, considerant la convivència i la seguretat urbana.

Així, s'han revisat, d'una banda, la legislació que emmarca els plans de regeneració urbana de Catalunya. Més concretament, s'ha examinat la derogada Llei 2/2004, de 4 de juny, de millora de barris, àrees urbanes i viles que requereixen una atenció especial⁸ (coneguda com a *Llei de barris*, aprovada l'any 2004 pel Parlament de Catalunya), juntament amb el seu reglament que es recull en el Decret 369/2004⁹. També, la Llei 11/2022, del 29 de desembre, de millorament urbà, ambiental i social dels barris i les viles¹⁰ que es troba pendent per al seu desplegament. Alhora, per tenir una referència del marc internacional, s'ha tingut en compte les dues experiències de polítiques de regeneració urbana que sovint es referencien en el nostre context internacional més proper. Ens referim a les polítiques de regeneració urbana desenvolupades a França i Anglaterra, sota els programes de la *Politique de Ville* i el *New Deal for Communities*, respectivament.

Per altra banda, s'han analitzat les actuacions implementades pels diversos programes de regeneració urbana desenvolupats a Catalunya des de l'any 2004 fins a l'actualitat. Aquesta tasca s'ha realitzat mitjançant la creació d'una base de dades ad hoc per tal que l'anàlisi fos el més acurat possible, i que ha estat útil per destriar

els programes sota la mirada en la seguretat i la convivència. En concret, per dur a terme aquesta extracció, s'han seleccionat les dimensions *equitat de gènere* i *programes socials*, descartant la resta d'àmbits d'actuació, com ara espai públic, rehabilitació, equipaments, noves tecnologies, sostenibilitat i accessibilitat. Es va optar per excloure espai públic i equipaments, ja que aquests estaven més relacionats amb la dotació i millora d'infraestructures que no pas amb la seva gestió. Dels àmbits de les actuacions seleccionades, *equitat de gènere* i *programes socials* s'han revisat una per una i s'ha dut a terme una classificació pròpia, amb un reajustament de perspectiva que permeti inventariar les actuacions amb aquest nou enfocament de convivència i seguretat urbana. S'han agrupat els programes en una nova tipologia, que inclou els àmbits següents: prevenció, prevenció de delictes d'odi, prevenció amb perspectiva de gènere, seguretat amb perspectiva de gènere, mediació, acció comunitària, civisme i convivència. Així, en el cas dels programes desenvolupats per la Llei 2/2004, s'han considerat les convocatòries de l'any 2004 a l'any 2008 i s'han extret les actuacions manualment del llibre de la Llei de Barris. Una proposta col·lectiva per la cohesió social¹¹. Malauradament, la informació per als anys 2009 i 2010 actualment no es troba disponible i s'ha descartat per aquesta anàlisi¹². A més, s'han inclòs els programes executats en les dues edicions del Pla de barris de Barcelona (2016-2020 i 2021-2024). Finalment, també s'han considerat els 21 projectes transformadors que s'han dut a terme en el marc del programa Barris i comunitats: motors de transformació social de la Diputació de Barcelona iniciat en el Pla d'Actuació de Mandat 2020-2023.

8. Publicada al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 4151, 10/06/2024.

9. Publicat al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 4215, 09/09/2024.

10. Publicada al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, núm. 8823, 30/12/2022.

11. Per ampliar informació, es pot consultar: Nel-lo, O. (2009). La Llei de barris, una aposta col·lectiva per la cohesió social. Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

12. De fet, per aquestes dues convocatòries només s'han trobat dues notes de premsa, per l'any 2009: [El Govern adjudica la setena convocatòria d'...](#) - [Govern.cat](#) i per l'any 2010 [El Govern impulsa la setena convocatòria de...](#) - [Govern.cat](#)

4. Resultats

En primer lloc, es presenten els resultats a partir de la revisió crítica de la regulació jurídica per a determinar fins a quin punt la normativa ha tingut en compte i ha focalitzat els seus preceptes vers la seguretat i la convivència, per tal que en darre- ra instància, contribueixi a una millor articulació de la legislació i desplegament de les actuacions futures. En la mateixa línia, també s'han analitzat dues experiències internacionals, la *Politique de Ville* i el *New Deal for Communities*, per observar quin rol ocupa la convivència i la seguretat urbana en el context de les polítiques de regeneració urbana a França i Anglaterra.

En segon lloc, a partir de la base de dades ad hoc sobre les actuacions implementades, es presentaran els resultats del conjunt d'intervencions en què els diferents programes es podrien considerar accions que poden tenir en impacte en la convivència i la seguretat urbana.

4.1. RESPECTE ALS MARCS JURÍDICS

4.1.1. ÀMBIT CATALÀ

Considerar la legislació en l'àmbit de les polítiques públiques és rellevant perquè més enllà que garanteixen la legalitat, la seguretat jurídica i el respecte pels drets fonamentals en la presa de decisions i l'execució de mesures governamentals, serveixen per establir els límits i les competències de les administracions, assegurant que les polítiques siguin legítimes, equitatives i eficaces. Alhora, en aquest cas, les polítiques de millora urbana focalitzades intenten respondre a

les necessitats de les persones i dels barris dins d'un marc estable i previsible.

Així, s'ha dut a terme una anàlisi de la Llei 2/2004, de 4 de juny, de millora de barris, àrees urbanes i viles que requereixen una atenció especial, i del seu reglament, el Decret 369/2004, de 7 de setembre, que la desplega. També s'ha examinat la Llei 11/2022, del 29 de desembre, de millorament urbà, ambiental i social dels barris i les viles, actualment vigent, però pendent de desplegament. Aquesta anàlisi s'ha centrat, d'una banda, en el preàmbul o l'exposició de motius, ja que en aquest apartat s'introdueix el propòsit de la llei, els seus objectius i el context en què es va crear i, alhora, d'alguna manera proporciona informació valuosa sobre la intenció del legislador. Per altra banda, també s'ha revisat l'articulat per a determinar si es detallen les normes i disposicions específiques en relació amb la seguretat i la convivència. D'aquesta anàlisi es desprenen les observacions següents.

En termes generals, la seguretat, malgrat que la Llei 2/2004 ja no és vigent, es menciona al segon paràgraf com a un problema que afecta les àrees més desfavorides, però no es desenvolupa en cap precepte. En canvi, la seguretat apareix en el reglament (Decret 369/2004) com un criteri secundari a tenir en compte per a la prioritització de concessió de finançament. Ara bé, sota l' aixopluc d'aquest text es preveuen "intervencions en l'equitat de gènere en l'ús de l'espai urbà i dels equipaments", fet que va promoure les marxes exploratòries amb perspectiva de gènere¹³. Aquestes, tradicionalment, s'han incorporat com

13. Aquestes marxes impulsades pel moviment feminista i desenvolupades en origen pel Metrac a Toronto, tenen per objectiu, d'una banda, posar al centre la participació de la dona i, d'altra banda, incorporar la perspectiva de gènere en les polítiques públiques. A Catalunya, les marxes exploratòries, més enllà de formar part d'una política urbana amb perspectiva de gènere, persegueix en considerar la igualtat efectiva de dones i homes i podríem afirmar que les varen importar i popularitzar el Col·lectiu Punt 6. Aquesta inclusió de la dona també es recull en l'article de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, en què s'afirma que "els poders públics han de fer valer les aportacions de les dones en la construcció, el manteniment i la transformació de la societat; fer visibles i reconèixer les diferències, les singularitats i les particularitats territorials, culturals, ètniques, religioses, personals, d'edat, estat de salut, socioeconòmiques i d'orientació i identitat sexuals de dones i homes sense exclusions; reconèixer les dones com a subjectes socials, econòmics i polítics, i destacar les experiències vitals tant de dones com d'homes". A banda, en l'article 55 del mateix text, sí que es fa referència de manera explícita a la seguretat, en concret, "a) Promoure un model de seguretat que incorpori la perspectiva de les dones en el planejament urbanístic. Amb aquesta finalitat, el planejament ha de vincular el disseny urbà i la violència masclista, per a evitar entorns i elements que puguin provocar situacions d'inseguretat per a les dones. b) Erradicar la percepció d'inseguretat en els espais públics, per mitjà de mesures que en garanteixin a la visibilitat, la correcta il·luminació i l'alternativa de recorreguts, i que els dotin d'usos i activitats diversos, intergeneracionals i que fomentin la presència de gent diversa".

a mesures que poden contribuir a pal·liar la inseguretat amb perspectiva de gènere (Col·lectiu Punt 6, 2019; Freixanet et al., 2011).

Pel que fa a la Llei 11/2022, en el preàmbul es menciona que el nou text ha de permetre “superar certes mancances de la normativa anterior”. Així, la seguretat, juntament amb altres aspectes, s’assenyala com a un dels elements que no es va poder reeixir en el marc de les actuacions del text anterior. En aquest sentit, malgrat que la seguretat no apareix com a criteri determinant per a considerar si són àrees d’atenció especial, de manera indirecta, es podria incloure en l’àmbit de les transformacions físiques, més concretament, en aquelles que “facin que els entorns urbans siguin més diversos, segurs, accessibles i inclusius”.

En relació amb la convivència, en la Llei 2/2004 (no vigent), tot i que es fa referència a la cohesió social en el preàmbul, el terme *convivència* no apareix. En canvi, de manera col·lateral i sota l’apòcrif del mateix imaginari, es finançaran “programes que comportin una millora social [...] del barri” i que permetin, entre d’altres, “contribuir, [...], a mantenir la cohesió social en aquestes àrees urbanes d’atenció especial”. Ara bé, malgrat que s’incorpora la millora social i la de l’espai públic, en el reglament (Decret 369/2004) que acompanya al text no vigent, la convivència no es menciona, ni tan sols apareix com a criteri secundari. En el text vigent, de la Llei 11/2022, tampoc es fa cap referència explícita a la convivència, tot i que s’inclou la previsió d’actuacions que, entre d’altres, tinguin relació amb l’acció sociocomunitària (article 15). Aquesta dimensió, eventualment, es podria considerar com a un àmbit de desenvolupament per a la convivència en aquestes àrees d’atenció especial, però no apareix com a objectiu *per se* ni en el text de la Llei 11/2022, ni tampoc en el seu reglament.

Així, la Llei 2/2004 reconeix la seguretat com un problema de les àrees desfavorides, però no la desenvolupa en preceptes concrets. La seva consideració es limita a ser un criteri secundari en el Decret 369/2004 per a la concessió de finançament. Malgrat això, la normativa va facilitar intervencions en equitat de gènere, com les marxes exploratòries i la il·luminació, que van influir indirectament en la percepció de seguretat. En canvi, la Llei 11/2022 ja identifica aquesta mancança en la normativa anterior i, tot i que no la defineix com un criteri determinant per a les

àrees d’atenció especial, sí que la vincula a les transformacions físiques de l’entorn, promovent espais més segurs, accessibles i inclusius. No obstant això, la seguretat continua sent un aspecte secundari sense mecanismes concrets per prioritzar-la en les intervencions. Pel que fa a la convivència, la Llei 2/2004 tampoc no en fa cap referència explícita, tot i que sí que es menciona la cohesió social, que es podria arribar a considerar que són conceptes que poden tenir punts en comú, promovent el finançament de programes que millorin la situació social dels barris desfavorits. Tanmateix, ni en el text ni en el Decret 369/2004 apareix com a criteri específic a considerar. La Llei 11/2022 segueix una línia similar al text derogat i tampoc inclou la convivència com a objectiu explícit, tot i que introdueix la possibilitat d’implementar actuacions de caràcter comunitari que podrien servir per desenvolupar aquest àmbit en les àrees d’atenció especial. En conseqüència, la convivència continua sent un element tractat de manera implícita, sense una definició clara ni estratègies concretes per fomentar-la en l’espai urbà.

D’aquesta anàlisi exploratòria es desprenen algunes consideracions que s’han d’entendre com a oportunitats de millora. Malgrat que les lleis de regeneració urbana no tenen per objectiu principal, ni millorar la seguretat ni la convivència dels barris més desfavorits, sí que, en alguns dels barris vulnerables, aquests fenòmens hi són presents i, fins i tot, poden contribuir a l’estigmatització d’aquests territoris. Sigui com sigui, considerar aquests dos àmbits pot contribuir a millorar la qualitat de vida dels barris i, a la vegada, combatre l’estigma que pateixen, sovint alimentat per prejudicis i estereotips que no reflecteixen la realitat complexa del territori. Aquest estigma, que pot sorgir d’una percepció distorsionada, dificulta la comprensió dels problemes reals i impedeix l’adopció de solucions efectives. Sigui com sigui, en el marc legislatiu, mentre la seguretat no s’ha considerat de manera explícita com un dels àmbits d’actuació, en canvi, la convivència, semblaria que s’ha inclòs com un aspecte de caràcter tangencial.

Tot i que no hi ha cap dubte que la llei de barris ha estat un encert, alhora tot sembla indicar que, en àmbits com la convivència i la seguretat existeix una oportunitat latent de reconèixer i valorar la presència d’elements que, tot i no estar explícitament definits, contribueixen al conjunt. Si aconseguim canalitzar aquesta presència tàcita

cap a un desenvolupament més actiu i significatiu, podrem desbloquejar un potencial inexplorat. Aquesta consideració permetrà integrar plenament aquests elements, enriquint el panorama general i fomentant una visió més inclusiva i completa. També amb el benentès que es tracta d'una llei integral, això és, que té per objectiu mobilitzar una estratègia coordinada i participada per part de l'administració pública per reduir la pobresa i millorar els barris, alhora, també té per objectiu superar la sectorialitat pròpia de les polítiques públiques i treballar cap a una administració relacional (Brugué et al., 2012) per al bé comú (Gomà i Brugué, 1998), fet que no sembla que s'hagi pogut encaminar per aquests àmbits específics.

4.1.2. ÀMBIT INTERNACIONAL

Què succeeix amb els plans de regeneració urbana en el marc comparat? Tot i que a Europa s'ha desenvolupat una àmplia gamma de programes de regeneració urbana, així com d'altres plans de caràcter sectorial, en aquest apartat tan sols es tindran en compte dos programes internacionals que es referencien habitualment en la producció acadèmica catalana sobre les lleis de barris. Ens referim, d'una banda, al programa anglès *New Deal for Communities (NDC)* i, de l'altra, a la *Politique de la Ville* a França.

Així, pel cas concret anglès, el *New Deal for Communities (NDC)*¹⁴ va ser una iniciativa territorial (*Area-Based Initiatives, ABIs*) dirigida a 39 zones desfavorides¹⁵ d'Anglaterra amb l'objectiu de reduir la bretxa entre aquestes comunitats i les altres zones en diferents àmbits com ara l'ocupació laboral, l'educació, la salut, l'habitatge i la delinqüència. El programa el va desenvolupar el Departament de Comunitats i Govern (Local Department for Communities and Local Government), sota l'estratègia nacional *National Strategy for Neighborhood Renewal (NSNR)* que va dur a terme el govern laborista de Tony Blair. Pel que ens interessa, la seguretat apareix entre els sis objectius que s'havien d'assolir, mitjançant polítiques de partenariats, en concret, establint

relacions entre els serveis policials i altres actors i institucions. En l'informe d'avaluació per aquest àmbit en concret, es va concloure que els esforços de reducció de la delinqüència han d'anar més enllà de la tasca policial, i que el disseny ambiental, la participació de la comunitat i l'abordatge dels comportaments no desitjats són, igualment, aspectes clau per a la millora de la qualitat de vida dels residents¹⁶.

Amb la *Politique de Ville* francesa, també es busca reduir les desigualtats en els barris més desfavorits, considerant un ventall de problemàtiques, entre les quals, com en el cas anglès, s'inclou la seguretat. Malgrat els diversos impulsors, no va ser fins a la presidència de François Mitterrand que es va estructurar. La *Politique de Ville* es serveix d'alguns instruments com ara els anomenats *Contrats Locaux per la Seguretat (Contrats Locaux de Sécurité, CLS)* en la prevenció de la delinqüència i la resposta als actes delictius, mitjançant estratègies de coproducció i cooperació entre les forces de seguretat, les autoritats judicials i els serveis socials. Altra vegada, la seguretat s'incorpora de manera transversal i integral en les accions de millora urbana, social i econòmica dels barris. A més, cal destacar que els CLS no només se centren en la resposta policial, sinó que també promouen la prevenció ambiental i social de la delinqüència. Això implica accions com la millora de la il·luminació pública, la promoció d'activitats esportives i culturals per a joves, o el suport a programes d'inserció laboral. L'any 2018, Jean-Louis Borloo, antic ministre de la *Ville et de la Rénovation Urbaine* prepara com a encàrrec d'Emmanuel Macron un informe sobre la *Politique de la Ville* i la seva renovació al primer ministre Édouard Philippe. La seva proposta es basa en 19 programes "sòlids, estructurants i innovadors" que es desenvoluparan al mateix temps¹⁷ i que té per finalitat última relançar de manera radical la política de ciutat. En concret, al programa 13 es fa referència a la seguretat i la justícia i, juntament amb altres programes d'actuació com ara els de mediació, es promouen, entre altres mesures, les polítiques de coproducció entre els ajuntaments i els consells locals de seguretat i prevenció de la delinqüència.

14. Per ampliar informació, es pot consultar: Batty et al., (2010).

15. Que no tenien per què ajustar-se als límits administratius dels barris.

16. Per ampliar informació, es pot consultar: Christmann et al., (2003).

17. Es pot consultar en aquesta pàgina web: <https://www.vie-publique.fr/rapport/37321-vivre-ensemble-vivre-en-grand-pour-une-reconciliation-nationale>

En suma, mentre tot sembla indicar que a Europa la seguretat és un aspecte cabdal que forma part dels objectius de manera explícita en les intervencions a escala de barris, a Catalunya, però, ni la seguretat ni la convivència ha estat un objectiu explícit en l'articulat del marc legal d'actuació. De fet, la seva consideració ha estat tangencial i s'han inclòs sota d'altres dimensions d'aquests programes.

A continuació es mostrarà què ha passat amb les actuacions implementades.

4.2. RESPECTE A LES ACCIONS IMPLEMENTADES A CATALUNYA

Analitzar de manera descriptiva i exploratòria els camps o àmbits de les accions implementades pels diferents programes de regeneració urbana permet comprendre l'abast i la diversificació de

les intervencions, així com la seva contribució a la transformació integral dels territoris. Aquest enfocament facilita la identificació de sinergies entre els diversos àmbits d'actuació com poden ser l'habitatge, la mobilitat, el medi ambient, la inclusió social i el desenvolupament econòmic. Alhora, aquesta anàlisi contribueix a millorar la coordinació entre els agents implicats, optimitzar la planificació urbana i garantir que les actuacions responguin a les necessitats del territori. Així, independentment de l'abast territorial i de l'administració promotora, s'han analitzat les actuacions que s'han dut a terme en els diferents programes de regeneració urbana a Catalunya des de l'any 2004 fins a l'actualitat de manera exploratòria, amb una llambregada diferent, és a dir, sota l'abrigall de la convivència i la seguretat urbana.

Normalment, en l'anàlisi sobre els programes dels plans de barris es destaca el nombre de

Taula 1. Anàlisi de les actuacions

	Accions detectades incorporant la nova mirada	Número total d'accions per programa seleccionant les dimensions "equitat de gènere" i "programes socials"	Accions detectades amb la nova mirada/total d'accions per programa	Distribució detectada incorporant la nova mirada	Distribució d'accions detectades amb la nova mirada/Número total d'accions per programa seleccionant les dimensions "equitat de gènere" i "programes socials"
Generalitat de Catalunya ¹ , Llei de Barris (2004-2008)	110	746	14,7%	50,5%	7,0%
Ajuntament de Barcelona, Pla de Barris	101	787	12,8%	46,3%	6,4%
Àrea Metropolitana de Barcelona ²	3	20	15,0%	1,4%	0,2%
Diputació de Barcelona ³	4	14	28,6%	1,8%	0,3%
Total	218	1.567	13,9%	100,0%	13,9%

1. Per inaccessibilitat a la informació no s'han considerat les dues darreres convocatòries corresponents al 2009 i al 2010.

2. Programa Integral de Barris per a la millora de Rendes (PIMBR).

3. Barris i comunitats: motors de transformació social.

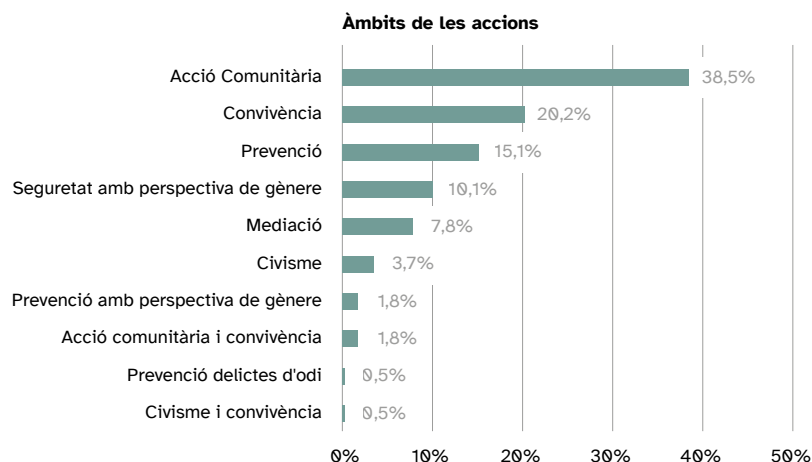
Font: elaboració pròpia

barris on s'efoquen aquestes actuacions, la dotació pressupostària, així com el volum de població beneficiària. En aquesta anàlisi, en canvi, ens centrem en les actuacions implementades dels diferents programes, independentment de les administracions que els desenvolupin. La idea no és copsar la magnitud de les accions (el volum d'accions), sinó observar com aquestes tenen cabuda en aquesta nova perspectiva. Així, en primer lloc, destaca el gran nombre d'iniciatives que s'han dut a terme sota les dues dimensions considerades d'anàlisi (equitat de gènere i programes socials): un total de 1.567 accions implementades que han contribuït en l'àmbit de l'equitat de gènere i les activitats dirigides a la millora dels barris. Per raons òbvies, destaquen les actuacions de la Llei de Barris d'àmbit català i el Pla de Barris de Barcelona, ja que ambdues iniciatives han tingut un paper fonamental, acumulant el 96,8% de les actuacions (és a dir, les 110 i les 101 accions de cada programa sumen un total de 211 sobre les 218) i el 97,8% del total de les accions (és a dir, ambdós programes sumen 746 i 787 accions, arribant entre els dos a 1.533 de 1.567 accions que s'han dut a terme). Aquest fet mostra una aposta decidida per la transformació urbana en aquests dos àmbits.

Quan s'exploren els àmbits d'actuació des de la seguretat i la convivència, s'observen diversos aspectes positius. En primer lloc, una gran aposta per l'acció comunitària (38,5%), ja que la

major part de les accions s'han destinat a enfortir la comunitat, promovent la cohesió social i el treball col·lectiu per a la millora dels barris. Això demostra un compromís amb la participació ciutadana i el teixit social dels territoris. En segon lloc, s'ha destinat un 20,2% de les accions al foment de la convivència entre els veïns i veïnes, amb la idea de reforçar els valors de respecte als diferents àmbits de la seva quotidianitat. En tercer lloc, destaquen les accions destinades a la prevenció. Un 15,1% de les accions per les dues dimensions considerades (equitat de gènere i programes socials) estan orientades a la prevenció. Per tant, expressa una estratègia per evitar conflictes i situacions de risc de la població. Entre la resta de les accions implementades sota aquests programes, també s'observa la perspectiva de gènere tant en seguretat com en prevenció (10,1% + 1,8%). Així, s'han desenvolupat actuacions, d'una banda, en millorar la percepció d'inseguretat de les dones a l'espai públic i, d'altra banda, en aspectes de caràcter més privat orientats a disminuir i erradicar les violències estructurals i patriarcals cap a les dones. Per tant, s'han dut a terme accions concretes per garantir espais més segurs i igualitaris, fet que indica una important sensibilització vers les dones. Un altre àmbit d'actuació en què han treballat els programes de regeneració urbana ha estat la mediació. En efecte, el 7,8% de les accions s'han orientat a la mediació com a una eina present per a resoldre conflictes, fomentar el diàleg i apostar per

Gràfic 1. Exploració dels àmbits d'actuació amb una mirada en seguretat i convivència

Font: elaboració pròpia

solucions pacífiques en aquests barris, evitant enfrontaments i potenciant la comunicació efectiva. Finalment, en menor mesura, altres àmbits en què s'han desplegat aquestes actuacions focalitzades han estat el civisme i la prevenció dels delictes d'odi.

En resum, aquesta distribució d'accions implementades, reflecteix que, tot i no disposar d'un

àmbit d'actuació com pot ser la seguretat i/o la convivència, algunes de les mesures implementades sota les dimensions d'equitat de gènere i programes socials es podrien considerar com a tals. Per tant, tot sembla indicar que els programes de regeneració urbana podrien apostar per desenvolupar aquestes dimensions de forma més explícita i aprofundida.

5. Limitacions

Com ja s'ha assenyalat, en aquest article s'ha fet una recerca exploratòria, intentant acomplir el grau de sistematització de les informacions pròpia de les ciències socials. No es busca qüestionar ni els programes de barris, ni les accions implementades. Ans al contrari, se cerca reforçar aquests instruments per tal que puguin incorporar les dimensions de seguretat i convivència com a eixos transversals i així enriquir i ajustar les intervencions. Al capdavant, es pretén aportar propostes per a la seva millora i assegurar estratègies més adequades a la vida dels veïns i les veïnes.

Ara bé, en aquest procés exploratori ens hem trobat amb diferents limitacions que poden influir en la capacitat de generalitzar conclusions i que considerem adient esmentar. En primer lloc, no s'han considerat totes les dimensions de les actuacions implementades. Només s'han revisat les accions agrupades en *equitat de gènere* i *programes socials*. Les altres dimensions, com ara equipaments, espai públic, accessibilitat, etc. no s'han considerat en aquesta anàlisi, perquè estaven, a priori, més relacionats amb aspectes de dotació i millora. Per tant, no es tracta d'un estudi exhaustiu, però tot i això, els resultats tenen capacitat orientadora.

En segon lloc, la consideració d'aquestes dues dimensions ha permès entreveure que les maneres de classificar les accions implementades no ha estat homogènia. Així, encara que les dimensions de classificació en l'àmbit teòric poden arribar a ser excloents, quan es revisen les accions, s'han classificat de manera diversa. Per exemple, en el cas de Montblanc, en la convocatòria 2007 (Nel-

lo, 2009: 378), un programa per a la convivència ciutadana s'ubica a la dimensió d'equitat de gènere en comptes d'ubicar-se en un programa social. O, per exemple, en la convocatòria (Nel-lo, 2009: 378) a Artesa de Segre s'han dut a terme accions en l'enllumenat públic i s'ha ubicat en la dimensió de sostenibilitat, mentre que per altres municipis aquesta mateixa mesura s'ubica, per exemple, en equitat de gènere. D'aquesta realitat s'infereix que la categorització de les accions no és excloent i, per tant, dificulta la sistematització i les anàlisis que se'n derivin. Finalment, a més de les intervencions realitzades en el marc dels programes de regeneració urbana i d'aquells impulsats per altres administracions que segueixen el mateix model, també s'està intervenint als barris i municipis de Catalunya, a partir d'altres programes actius que no s'han pogut considerar. En referim per exemple a altres programes i estratègies que poden desenvolupar altres actors, com per exemple, els serveis policials mitjançant estratègies els programes de proximitat, o estratègies municipals com les taules de convivència, els plans de desenvolupament comunitari, els plans d'acció comunitària inclusiva, etc.

Malgrat les limitacions, aquest estudi exploratori ofereix una base sòlida per a la millora dels programes de regeneració urbana. La incorporació transversal de les dimensions de seguretat i convivència, juntament amb una categorització més homogènia de les accions, pot conduir a intervencions més efectives i adaptades als barris i municipis.

6. Una menció especial al Programa de Barris amb Futur i al Programa de Barris i comunitats

El Programa Barris amb Futur de la Generalitat de Catalunya i el Programa Barris i comunitats de la Diputació de Barcelona no són estrictament projectes de regeneració urbana, però sí que s'inspiren en les seves polítiques i comparteixen l'objectiu de combatre l'efecte barri, motiu pel qual aquí en fem una menció especial. L'efecte barri ha estat objecte d'anàlisi rigorosa durant anys, en l'àmbit de les ciències socials i les polítiques públiques, i constitueix un factor clau en la comprensió de les desigualtats territorials. Autors de renom han contribuït significativament a la nostra comprensió de com l'entorn residencial influeix en diversos aspectes de la vida (entre molts altres, Nel-lo, 2020; Sampson, 2012; van Ham et al., 2012 i 2013). Nombrosos estudis han sintetitzat l'evidència sobre l'impacte dels barris en diversos àmbits de les nostres vides, com ara l'educació, la seguretat, la salut física i mental, i el benestar general¹⁸. Per exemple, examinen com la concentració de pobresa i la manca d'infraestructura social a certs barris exacerben els índexs de criminalitat i limiten l'accés a serveis de salut adequats, o desentranen els mecanismes pels quals l'aïllament social i la degradació urbana afecten negativament la salut mental dels residents. Per tant, el barri esdevé el territori clau per les actuacions orientades a millorar les condicions de vida.

En aquest sentit, la Diputació de Barcelona ha desenvolupat el seu programa Barris i Comunitats: motors de transformació social. Es tracta d'un programa d'intervenció sociourbana a escala de barri amb l'objectiu de reduir desigualtats i promoure la cohesió social. A tal efecte, aquest programa s'ha desplegat en 15 barris de la província de Barcelona (Diputació de Barcelona, 2023). Aquests s'estructuren a partir d'un model d'intervenció de tres eixos; l'apoderament comunitari; la millora de les condicions de vida de la població i la promoció de la igualtat d'oportunitats en aquests barris i, es preveu la interven-

ció prioritària en tres entorns: els equipaments municipals, els espais públics i les comunitats veïnals.

Paral·lelament, en el marc d'aquest programa, s'està treballant en la creació d'una nova font de dades a escala barri. Ens referim a les Estadístiques de Condicions de Vida i Estructures d'Oportunitat (ECVEO), les quals s'estructuren en una base de dades multidimensional d'estadístiques barrials que té per objectiu sumar esforços en la creació d'indicadors en diverses dimensions, entre d'altres, la demogràfica, socioeducativa, sociolaboral, socioeconòmica, d'habitatge, d'entorn residencial, o de participació i acció comunitària, i on s'està treballant per a poder incloure indicadors en l'àmbit de la seguretat i la convivència. Els projecte de Barris amb Futur (BaF, 2023-2024) de la Generalitat de Catalunya és un programa pilot entre les administracions autonòmiques i locals i de la universitat per a l'enfortiment de l'acció comunitària als barris i viles de catalans, amb la finalitat de contribuir i desenvolupar la dimensió sociocomunitària que es contempla en la nova llei de barris. Entre els objectius de l'acció comunitària, destaca "millorar la convivència i l'actuació veïnal", i es proposen una sèrie d'indicadors per la seva implementació, seguiment i avaluació en l'àmbit de la convivència. Per tant, tot sembla indicar que en el marc dels dos programes (Barris i comunitats i Barris amb futur) s'estan duent a terme esforços per incorporar les dimensions de la seguretat i la convivència com a elements a tenir en compte per a combatre l'efecte barri.

18. Per exemple, es poden considerar diversos metanàlisis que permeten transcendir les limitacions dels estudis individuals i obtenir una visió panoràmica i robusta sobre l'efecte barri. Entre d'altres: Bennet et al., (2006), O'Brien et al., (2019); Oakes et al., (2015).

7. Conclusions

El canvi de mirada dut a terme en aquest estudi exploratori ha permès comprovar que la seguretat i la convivència, tot i no estar entre els objectius explícits dels plans de regeneració de barris (ni en els altres programes que s'hi han inspirat), són dimensions que haurien de formar-ne part. Així, malgrat les limitacions d'aquesta recerca, respecte al marc jurídic, la ja derogada Llei 2/2004 reconeixia la seguretat com a un problema de les àrees desafavorides, no es va desenvolupar en profunditat, ni hi apareixia com un criteri secundari en el reglament (Decret 369/2004). Ara bé, sí que es van promoure intervencions en equitat de gènere, que indirectament han contribuït a millorar la percepció de seguretat. En relació amb la convivència, no s'esmenta explícitament, però, en canvi, es fa referència a la cohesió social.

En la llei vigent (Llei 11/2022), es reconeixen les mancances de la normativa anterior respecte a la seguretat i es vincula la seguretat solament a les transformacions físiques de l'entorn. La convivència tampoc n'és un objectiu explícit, però es preveuen accions sociocomunitàries que podrien afavorir-la. En canvi, sí que es tenen en compte el marc comparat, considerant a tall d'exemple dos dels seus programes més coneguts de regeneració urbana com són el *New Deal for Communities* (Anglaterra) i la *Politique de la Ville* (França), s'observa com la seguretat i la convivència s'inclouen com a elements explícits entre els seus objectius. A Catalunya, tot i ser reconegudes com a problemàtiques existents, no han estat tractades de manera explícita en el marc legislatiu dels plans de barris, i s'han inclòs només de manera tangencial.

L'anàlisi exploratòria de les accions implementades sembla indicar que algunes de les actuacions classificades sota altres dimensions i denominacions podrien ser considerades també com a intervencions que afavoreixen la seguretat i la convivència. Això inclouria, per exemple, aspectes tan diversos com: l'acció comunitària, el foment de la convivència, la prevenció, la perspectiva de gènere en seguretat i prevenció, la mediació i els delictes d'odi. En conseqüència, tot i que no existeix un àmbit d'actuació específic per a la seguretat i la convivència, les mesures implementades hi contribueixen de manera

directa o indirecta. Així, tal com s'ha mencionat a l'inici d'aquest article, un aspecte clau en la formulació dels problemes públics és qui els defineix i com s'interpreten, ja que això determina quines accions públiques es consideren necessàries. En aquest sentit, encara que les accions implementades no estiguin directament etiquetades com a mesures de seguretat o convivència, hi poden tenir un impacte significatiu. Per tant, no seria agosarat incorporar-les en l'anàlisi i el disseny de polítiques de barri.

Per tant, tot sembla indicar que existeix una oportunitat per incloure la seguretat i la convivència tant en les polítiques de regeneració urbana, com a altres programes que han inspirat. Es proposa, doncs, incorporar aquests aspectes de manera més explícita en les eventuais reformes del marc legislatiu, sigui en la mateixa llei o en el decret pel seu desplegament, així com en les accions implementades. També, tenir-les en compte en els diversos programes de barris com són els metropolitans, provincials o autonòmics que s'han mencionat en aquest article.

A més, amb el benentès que aquesta llei és integral, la seguretat i la convivència no poden quedar relegades a un paper secundari. En alguns dels barris en què s'han dut a terme intervencions focalitzades, aquests àmbits són problemes enquistats, reals i permanents en la vida de les persones. Fer ulls clucs davant d'aquestes situacions és com fer-nos trampes al solitari, i no permet avançar en aquests àmbits en concret, ni superar la sectorialització de les polítiques públiques.

En efecte, “no es tracta d'implementar reformes incrementals de la política pública, sinó canvis que aspirin a configurar una nova arquitectura que permeti a l'estat del benestar estar a l'altura dels desafiaments que enfronta per a dignificar les vides dels barris i territoris vulnerables” (León, 2023:12). Aquesta reflexió no només ens permet adaptar-nos als canvis, sinó també definir estratègies més eficients i equitatives per al futur dels nostres territoris. Cada municipi, amb les seves particularitats, mereix ser participant d'una construcció col·lectiva, on la innovació, la cohesió social i el respecte pel territori siguin pilars fonamentals d'un progrés compartit. Això ens permetrà dissenyar polítiques públiques

basades en la intel·ligència col·lectiva (Simone, 2022). Tal com afirma Adam Crawford, codirector de l'ESRC *Vulnerability and Policing Futures Research Centre*¹⁹, les intervencions públiques a les poblacions vulnerables haurien de passar de centrar-se exclusivament en els problemes a posar en comú els actors i també els diferents àmbits de les polítiques i resoldre'ls conjuntament (2024:8). Aquest enfocament relacional (Gomà i Brugué, 1998) és essencial per tancar les bretxes existents entre els diferents actors. Així, el futur de l'administració passa per una orientació cap a la relacionalitat i el bé comú (Blanco, Gomà i Subirats, 2018), on cada acció pública s'entengui com una oportunitat per a la construcció col·lectiva.

La nova llei de barris, tot i ser una proposta aparentment renovada, ha de ser vista com una eina flexible, hàbil per adaptar-se a les realitats locals i capaç de permetre la integració de les dimensions de la seguretat, la convivència. En resum, avançar cap a un model de governança inclusiva i innovadora, on el coneixement, el seguiment i la millora contínua siguin part del procés, és fonamental per aconseguir una intervenció pública més efectiva i justa.

Referències

Antón-Alonso, F., & Porcel, S. (2018). La vulnerabilitat urbana a la Barcelona metropolitana: la dinàmica de la persistència. A *Anuari Metropolità de Barcelona 2017*. Àrea Metropolitana de Barcelona i Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.

Antón-Alonso, F., Porcel, S., Cruz, I., & Coll, F. (2021). La Vulnerabilitat Urbana a Barcelona: Persistència, Concentració i Complexitat. *Papers: Regió Metropolitana De Barcelona: Territori, estratègies, Planejament*, (63), 50-67.

Batty, E., Beatty, C., Foden, M., Paul, L., Sarah, P. and Wilson, I. (2010). *The New Deal for Communities Experience: A Final Assessment*. Department for Communities and Local Government.

Bennett, T., Holloway, K. & Farrington, D.P. (2006). Does neighborhood watch reduce crime? A systematic review and meta-analysis. *Journal of Experimental Criminology* 2, 437-458 <https://doi.org/10.1007/s11292-006-9018-5>

Blanco, I., Gomà, R., & Subirats, J. (2018). El nuevo municipalismo: derecho a la ciudad y comunes urbanos. *Gestión y Análisis de Políticas Públicas*, (20), 14-28. <https://doi.org/10.24965/gapp.v0i20.10491>

Christmann, K., Rogerson, M., & Walters, D. (2003). *Fear of Crime and Insecurity in New Deal for Communities Partnerships: NDC National Evaluation Research Report 14. (New Deal for Communities)*. Sheffield Hallam University - Centre for Regional Economic and Social Research.

Crawford, A. (2024), *Vulnerability and Policing: Rethinking the Role and Limits of the Police*. *The Political Quarterly*, 95: 431-441. <https://doi.org/10.1111/1467-923X.13422>

Col·lectiu Punt 6. (2019). *Urbanisme Feminista. Por una transformación radical de los espacios de vida*. Virus.

De Gregorio, S. (2010). *El desarrollo de las Inici-*

19. Per ampliar informació es pot consultar la pàgina web del centre: <https://vulnerabilitypolicing.org.uk/>

ativas Comunitarias URBAN I y URBAN II en las periferias degradadas de las ciudades españolas. Una contribución a la práctica de la regeneración urbana en España. *Ciudades*, 13, 39-59.

De Gregorio, S. (2010). La Iniciativa Comunitaria URBAN como factor de transformación de la práctica de la regeneración urbana: aproximación al caso español". *Ciudad y Territorio. Estudios Territoriales*, 46(180), 253-275.

Fernández Bessa, C. (2019). Els usos ciutadans de l'espai públic. Una proposta per avançar cap a la pràctica del dret a la ciutat. En S. Ezquera, M. de Eguía, y E. Covelo (Eds.), *Del civisme al dret a la ciutat: Repolitització de la vida en comú a la ciutat del segle XXI* (pp. 243-258). Icària.

Fernández-Bessa, C. y Di Masso, A. (2018). Diez años de civismo a golpe de ordenanza: estudio sobre la aplicación de la ordenanza de convivencia en el espacio público de Barcelona. *Barcelona Societat*, 22, 27-50.

Freixanet Mateo, M (coord.). (2011). No surtis sola. Espais públics segurs amb perspectiva de gènere. Institut de Ciències Polítiques i Socials.

Gomà, R., Brugué, Q. (1998). Las políticas públicas locales: agendas complejas, roles estratégicos y estilo relacional. En Brugué, Q., & Gomà, R. (Eds.), *Gobiernos locales y políticas públicas. Bienestar social, promoción económica y territorio* (1 ed., pp. 7-12). Ariel.

Harvey, D. (2007). *Urbanismo y desigualdad social*. Siglo XXI.

Kobrin, S. (1959). The Chicago Area Project-A 25-Year Assessment. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 322, 19-29. <http://www.jstor.org/stable/1032698>

León. M. (2023). *El arte de pactar. Estado de bienestar, desigualdad y acuerdo social*. Catarata.

Maroto Calatayud, M. (2013). Ciudades de excepción; seguridad ciudadana y civismo como instrumentos de burorepresión de la protesta. En P. Oliver (Ed.), *Burorepresión: sanción administrativa y control social* (pp. 29-65). Bomarzo.

Martín Fernández, C. (2024). El régimen sancionador de la seguridad ciudadana municipal. *Anuario de Derecho Municipal*, 17, 85-117.

Murrià Sangenis, M., Sobrino Garcés, C. y González Murciano, C. (2022). Las políticas locales de seguridad (y prevención). En J. [Juanjo] Medina Ariza, *Instituciones de control del delito* (pp. 91-118). Dykinson.

Medina Ariza, J. (2011). *Políticas y estrategias de prevención del delito y seguridad ciudadana*. Edisofer.

Nel-lo, O. (2009). *La Llei de barris, una aposta col·lectiva per la cohesió social*. Departament de Política Territorial i Obres Públiques.

Nel-lo, O. (2011). The Five Challenges of Urban Rehabilitation. The Catalan Experience. *Urban Research and Practice*, vol. IV, 3, 308-325.

Nel-lo, O., Cruz, H., i Blanco, I. (2020). Les polítiques de rehabilitació enfront la segregació: el pla de barris de Barcelona. *Papers: Regió Metropolitana de Barcelona: Territori, estratègies, planejament*, (63), 118-133. <https://raco.cat/index.php/PapersIERMB/article/view/381017>

Oakes, J. M., Andrade, K. E., Biyoow, I. M., & Cowan, L. T. (2015). Twenty Years of Neighborhood Effect Research: An Assessment. *Current Epidemiology Reports*, 2(1), 80-87. <https://doi.org/10.1007/s40471-015-0035-7>

O'Brien, D. T., Farrell, C., & Welsh, B. C. (2019). Broken (windows) theory: A meta-analysis of the evidence for the pathways from neighborhood disorder to resident health outcomes and behaviors. *Social Science & Medicine*, 228, 272-292. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2018.11.015>

Simone Noveck, B. (2022). *Cómo resolver problemas públicos. Una guía práctica para arreglar el gobierno y cambiar el mundo*. Galaxia Gutenberg.

Quivy, R., & Campenhoudt, L. V. (1997). *Manual de recerca en ciències socials*. Herder.

Parés, M., Martí-Costa, M. (2009). *Llei de barris: cap a una política de regeneració urbana participada i integral?* Escola d'Administració Pública de Catalunya i Direcció General de Participació Ciutadana, Generalitat de Catalunya.

Parés, M., Martí-Costa, M. I Blanco, I. (2014). Geographies of governance: How place matters in urban regeneration policies. *Urban Studies*, 51(15), 3250-3267. <https://doi.org/10.1177/0042098013513647>

Pemán Gavín, J. M. (2007). Ordenanzas municipales y convivencia ciudadana. Reflexiones a propósito de la Ordenanza de civismo de Barcelona. *Revista de Estudios de la Administración Local y Autonómica*, (305), 9-55.

Sampson, R. J. (2012). *Great American City. Chicago and the enduring neighborhood effect*. The University Of Chicago Press.

Sobrino Garcés, C., Murrià Sangenis, M., Riba López, J.M. (2024). Gobernanza de la prevención y las políticas locales de seguridad En Gaviria Stewart, E., Chiclana de la Fuentes (coord.), *Prevención y tratamiento de la Delincuencia*. Sanz y Torres.

Torrente, D. (2020). *Seguridad pública y privada*. Síntesis.

van Ham, M., Manley, D., Bailey, N., Simpson, L. i Maclennan, D. (Ed.) (2012). *Neighbourhood effects research: New perspectives*. Springer.

van Ham, M., Manley, D., Bailey, N., Simpson, L. i Maclennan, D. (2013). *Understanding Neighbourhood Dynamics*. Springer.

Wacquant, L., (2007). La estigmatización territorial en la edad de la marginalidad avanzada. *Ciências Sociais Unisinos*, 43(3), 193-199.